

Sygn. akt: I C 684/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2022 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. P. i A. P.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę

I. powództwo oddała,

II. zasądza od powodów na rzecz pozwanego tytułem zwrotu części kosztów procesu kwotę 2.717 (dwa tysiące siedemset siedemnaście) zł z odsetkami ustawowymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt I C 684/21

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym z dnia 29 czerwca 2021 r. (data nadania: 30.06.2021 r.) powodowie A. P. i M. P. wniósł o ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) wraz z aneksem do tej umowy z dnia 12.11.2010 r. jest nieważna w całości i nie wiąże powodów oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 9.350,13 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Ponadto wnieśli o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych względnie spisu kosztów z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności za okres od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu swoich żądań powodowie wskazali, że działając jako konsumenci zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego (wówczas (...) Bank S.A.) umowę kredytu hipoteczny w kwocie 144.100 zł, indeksowany kursem (...). Umowa została zawarta na podstawie wzorca umownego, a poszczególne postanowienia nie zostały indywidualnie uzgodnione z powodami. Postanowienia umowne nie opisują w sposób jednoznaczny i przejrzysty mechanizmu ustalania kursu, są nietransparentne, trudne do zrozumienia. Dysproporcja uprawnień kontraktowych na niekorzyść powodów w sposób oczywisty godzi w dobre obyczaje. Zawarte w umowie kredytu postanowienia odnoszące się do przeliczenia kursu waluty na podstawie tabeli kursowych stanowią klauzule abuzywne – wobec tego są bezskuteczne wobec powodów i nie wiążą stron umowy od chwili jej zawarcia. Powodowie wskazali jako abuzywne postanowienie § 1 ust. 3A, § 7 ust. 1 oraz § 11 ust. 4 umowy. W wyniku eliminacji kwestionowanych postanowień cała umowa nie może być wykonana zatem jest ona bezwzględnie nieważna. Wobec ustalenia, że zawarta między stronami umowa jest nieważna strony na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 i 2 k.c. strony powinny zwrócić sobie wzajemnie to co sobie świadczyły. Powodowie domagają się zwrotu nadpłaconej kwoty obok żądania o ustalenie. Ponadto, umowa w

ocenie powodów jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, rażąco narusza interesy powodów oraz jest sprzeczna z prawem bankowym. (pozew k. 4-25).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, a nadto o zasądzenie od powodów solidarnie na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w oparciu o art. 98 § 1¹ k.p.c.

Pozwany zakwestionował roszczenie co do zasady jak i wysokości. Zaprzeczył m.in., aby:

- pozwany był zobowiązany do zwrotu na rzecz powodów kwot dochodzonych pozvem z tytułu rzekomej nieważności umowy,
- postanowienia kwestionowane przez powodów były postanowieniami niedozwolonymi, w tym, aby pozostawały w sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz aby w sposób rażący naruszały interes kredytobiorcy, jako konsumenta,
- umowa lub którekolwiek z jej postanowień było dotknięte sankcją nieważności bezwzględnej,
- procedura zawierania umowy wyglądała w sposób opisany w pozwie, w tym aby umowa została powodom narzucona, bez możliwości rzeczywistej jej zmiany, czy też negocjacji oraz indywidualnych uzgodnień stron, pracownicy banku wprowadzili w błąd powodów lub zataili przed nimi pewne fakty,
- bank jednostronnie kształtował wysokość zobowiązania powoda, co zakłócałoby równowagę pomiędzy stronami umowy i zwiększało zobowiązania kredytobiorcy.

Pozwany wskazał również, że postanowienia umowne dotyczące stosowania przeliczeń kursowych na podstawie kursu z tabeli kursowej nie są abuzywne. Treść art. 410 k.c. w zw. z art. 411 pkt 2 i 4 k.c. przeciwstawia się możliwości dochodzenia przez stronę powodową świadczeń poczynionych przez nich na rzecz banku. Umowa jest zgodna z ustawą prawo bankowe i nie pozostaje w sprzeczności z naturą umowy kredytu. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powodów. (odpowiedź na pozew k. 77-106).

Sąd ustalił, co następuje:

Pozwany (...) S.A. jest następcą prawnym (...) Bank S.A z siedzibą w W.. (bezsporne)

Wnioskiem z dnia 29 września 2006 r. powodowie M. P. i A. P. (poprzednio: J.) wystąpili do pozwanego o udzielenie kredytu w kwocie 148.000 zł w walucie (...) celem zakupu lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym. Powodowie byli wówczas zatrudnieni na podstawie umowy o pracę i osiągalni dochód w złotych.

Przy złożeniu wniosku o kredyt powodowie podpisali oświadczenie dla kredytów i pożyczek hipotecznych, w którym oświadczyli, że:

- pracownik (...) Bank SA przedstawił im w pierwszej kolejności ofertę kredytu/pożyczki hipotecznej w polskim złotym,
- po zapoznaniu się z tą ofertą zdecydowali, iż dokonują wyboru oferty kredytu/pożyczki hipotecznej denominowanej w walucie obcej mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost miesięcznych rat spłaty kredytu/pożyczki hipotecznej oraz wzrost całego zadłużenia,
- zostali poinformowani przez pracownika (...) Banku SA o jednoczesnym ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej polegającym na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej może ulec zwiększeniu comiesięczna rata spłaty kredytu/pożyczki oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania,
- są świadomi ponoszenia obu rodzajów ryzyk, związanych w wybranym przez nich produktach kredytowych,

- zostali poinformowani przez pracownika (...) Banku SA o kosztach obsługi kredytu w wypadku niekorzystnej zmiany kursu walutowego oraz zmiany stopy procentowej tj. o możliwości wzrostu raty kapitałowo-odsetkowej.

Wniosek powodów otrzymał pozytywną decyzję kredytową.

(dowód: wniosek kredytowy k. 108-110, oświadczenie dla kredytów i pożyczek hipotecznych – k. 111-112, decyzja kredytowa wraz z kalkulacją k. 113-117, zeznania powodów k. 134-135)

W dniu 10 listopada 2006 r. powodowie, jako konsumenci zawarli z pozwanym Bankiem – występującym wówczas pod (...) Bank S.A. z siedzibą w W. – umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) nr (...). Bank udzielił powodom kredytu w kwocie 144.100 zł w walucie (...) na okres 360 miesięcy od dnia zawarcia umowy do dnia 10 listopada 2036 r. (§ 1 ust. 2,3,4). Celem kredytu było finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia od dewelopera lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w K. ul. (...), refinansowanie wkładu własnego kredytobiorcy oraz pokrycie kosztów opłat okołokredytowych (§ 1 ust. 1A umowy).

(dowód: umowa kredytu nr (...) k. 38-47)

Zawarta przez strony umowa nr (...) zawierała następujące postanowienia:

- waluta waloryzacji Kredytu: (...) (§ 1 ust. 3),

- kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 27 października 2006 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 60.411,68 CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej w niniejszym punkcie (§ 1 ust. 3A),

- prowizja za udzielenie kredytu: 1,50% kwoty kredytu tj. 2.171,50 zł (§ 1 ust. 7),

- sposób wypłaty kredytu: kwota 128.000 zł na rachunku nr (...) prowadzony przez (...) S.A. O/K., kwota 3.000 zł zgodnie z dyspozycją kredytobiorcy na refinansowanie wkładu własnego, kwota 13.100 zł zgodnie z dyspozycją kredytobiorcy na pokrycie kosztów opłat okołokredytowych (§ 5 ust.1),

- sposób spłaty kredytu (opcjonalnie): na podstawie nieodwołalnego przez czas trwania niniejszej umowy, zlecenia dokonywania przelewu z rachunku (...) (§ 6 ust. 1 i ust. 3),

- kredytobiorca zleca i upoważnia MultiBank do pobierania środków pieniężnych na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku MultiKonto określonego w § 6 ust. 3. Niniejsze zlecenie jest nieodwołalne i wygasa po całkowitym rozliczeniu kredytu. Kredytobiorca zobowiązany jest zapewnić na rachunku MultiKonto określonego w § 6 ust. 3, w terminach zawartych w Harmonogramie Spłat, środki odpowiadające wysokości wymagalnej raty kapitału i odsetek (§ 12B),

- kredyt zostanie wykorzystany przez kredytobiorcę jednorazowo w kwocie określonej w § 1 ust. 2. Środki z tytułu kredytu przeznaczone dla inwestora zastępczego określonego w § 1 ust. 10 zostaną przekazane na rachunek określony w § 5 ust. 1 (§ 8 ust. 3 i ust. 4),

- kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, która w dniu zawarcia umowy ustalona jest w wysokości określonej w § 1 ust. 8 (§ 10 ust. 1),

- zmiana wysokości oprocentowania kredytu może nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji,

- oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym w dniu zawarcia umowy wynosiło 3,40 %. W okresie ubezpieczenia Kredytu w (...) S.A. i (...) S.A. dokonanego zgodnie z § 3 ust. 6 pkt 1 oprocentowanie kredytu ulega podwyższeniu o 1,50 p.p. i wynosi 4,90%. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania kredytu o 1,50 p.p. następuje od daty spłaty najbliższej raty (§ 1 ust. 8),

- oprocentowanie dla należności przeterminowanych w stosunku rocznym w dniu zawarcia umowy wynosi 6,35 % (§ 1 ust. 9),

- kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych określonych w § 1 ust. 5, w terminach i kwotach zwartych w Harmonogramie spłat (§ 11 ust. 1),

- harmonogram spłat Kredytu stanowi załącznik nr 1 i integralną część Umowy i jest doręczany Kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia Kredytu. Harmonogram spłat jest sporządzany w (...) (§ 11 ust. 2),

- raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 11 ust. 4),

- wcześniejsza spłata całości Kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży (...), z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym na dzień i godzinę spłaty (§ 13 ust. 5),

- wszelkie zmiany Umowy wymagają zgody obu stron wyrażonej w formie pisemnej pod rygorem nieważności, za wyjątkiem zmiany oprocentowania dokonanej zgodnie z § 10, które nie stanowi zmiany umowy (§ 25, § 10 ust. 6),

- integralną część umowy stanowi „Regulamin udzielania kredytu hipotecznego dla osób fizycznych – (...)” (§ 26 ust. 1 zd. 1).

Tytułem zabezpieczenia spłaty kredytu strony ustanowiły hipotekę kaucyjną na prawie własności nieruchomości finansowanej z kwoty kredytu, cesja prawa z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych, ubezpieczenie niskiego wkładu, ubezpieczenie kredytu, cesja wierzytelności z tytułu wniesionego wkładu budowlanego/ przedpłat na poczet nabycia nieruchomości do czasu zakończenia inwestycji (§ 3).

W § 30 umowy zostało zawarte oświadczenie kredytobiorcy o następującej treści:

- kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorca jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu,

- kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów obowiązującymi w MultiBanku oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptuje.

(dowód: umowa kredytu nr (...) k. 38-47, wiosek o wypłatę transz kredytu – k. 118, harmonogram spłat kredytu – k. 119)

W dniu 12.11.2010 r. strony podpisały aneks do umowy zgodnie z którym uległy zmianie postanowienia dotyczące zmiany oprocentowania. Zgodnie z zmienionym § 10 ust. 2 umowy wysokość zmiennej stopy procentowej, o której mowa w ust. 1, na dzień zawarcia aneksu ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3 M dla (...) z dnia 28.05.2010 r. wynosząca 0,11% powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę MultiBanku w wysokości 2,6%.

(dowód: aneks do umowy z dnia 12.11.2010 r. – k. 48-49)

Powodowie spłacają kredyt w walucie PLN.

(dowód: zaświadczenie – k. 50-59, potwierdzenie przelewów – k. 60-61)

Powodowie pismem z dnia 21.04.2021 r. wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 151.491,63 zł tytułem zwrotu wpłaconych przez powodów na rzecz pozwanego kwot w związku z zawarciem w umowie postanowieniem niedozwolonych, skutkujących nieważnością umowy. Pozwany nie uznał roszczeń powodów.

(dowód: pismo powodów – k. 29-33, pismo pozwanego – k. 34-36)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powodów o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego nr (...) uznano za bezzasadne, albowiem w ocenie Sądu umowa zawarta przez strony jest ważna i skuteczna. W konsekwencji, wywodzone również z nieważności umowy roszczenie o zapłatę nie zostało uwzględnione. W ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie kwestionowane przez powodów postanowienia umowne zawarte w § 1 ust. 3A, § 7 ust. 1 oraz § 11 ust. 4 umowy stanowią niedozwolone postanowienia umowne i są bezskuteczne wobec powodów, jednak ich eliminacja pozwalała na dalsze wykonywania umowy. Powodowie nie złożyli wniosku ewentualnego o ustalenie wobec nich bezskuteczności ww. postanowień, z tego względu Sąd nie orzekł w tym zakresie.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt i niekwestionowane przez strony dokumenty oraz zeznania powodów nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Powodowie domagali się ustalenia, że umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) wraz z aneksem do tej umowy z dnia 12.11.2010 r. jest nieważna w całości i nie wiąże powodów oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 9.350,13 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Wszystkie swoje roszczenia powodowie wywodzili z faktu zawarcia w umowie niedozwolonych postanowień umownych dotyczących mechanizmu indeksacji kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej i związanych z tym przeliczeń kwoty wypłaconej i spłacanej, które to kursy – według ich stanowiska - pozwany mógł kształtować dowolnie, wskazując, że skutkiem tego umowa naruszała interesy powodów jako konsumentów i była sprzeczna z dobrymi obyczajami.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że powodowie mieli interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy na podstawie art. 189 k.p.c. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu powodowie mają interes prawny w wystąpieniu z żądaniem pozwu, a polega on na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji abuzywnych postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są bezskuteczne).

Dla rozstrzygnięcia o żądaniach stron w pierwszej kolejności rozważyć należy, jaki jest charakter podpisanej przez nie umowy i czy wskazywane przez powodów postanowienia miały charakter niedozwolony.

Zasadnicze postanowienia umowy w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (144.000 PLN), cel, na jaki został udzielony (zakup lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym, refinansowanie wkładu własnego, pokrycie kosztów opłat okołokredytowych), zasady i termin jego spłaty (ratalnie), wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marża i zmiennej stopy referencyjnej) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy.

Oceny postanowień ww. umowy nie zmienia fakt, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej przez przeliczenie wysokości sumy kredytowej wypłaconej w walucie polskiej na walutę obcą, ustalenie rat spłaty w walucie obcej i następnie przeliczanie wartości konkretnych spłat dokonywanych w walucie polskiej na walutę obcą i odpowiednio do tego określanie wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia w tej właśnie walucie ((...)).

Art. 358¹ § 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (vide: wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

Z treści oświadczenia zawartego w § 30 umowy oraz oświadczenia dla kredytów i pożyczek hipotecznych (k. 111-112) wynika, że powodowie zostali jasno poinformowani o ryzykach zmian wynikających z możliwości zmiany oprocentowania i kursu waluty (w tym możliwości zmiany wysokości zobowiązania Banku i ich własnego), nie przystali na propozycję kredytu w złotych i wybrali kredyt indeksowany do waluty szwajcarskiej. Powódka wskazała, że „My mieliśmy świadomość, że to waluta obca, (...), ale wszyscy powtarzali, że to waluta stabilna.(...) Wiedziałam, że kursy ulegają zmianie, ale przedstawiano nam, że (...) jest bardzo stabilny.” (k. 134v-135). Powodowie w chwili zawierania umowy nie tylko oświadczyli, że znane jest im ryzyko walutowe, ale jak wynika z ich zeznań mieli jego świadomość.

Zważywszy, że wniosek kredytowy dotyczył kredytu w walucie polskiej, zaś postanowienia umowy i regulaminu (stanowiącego jej integralną część) wyraźnie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie, nie ulega wątpliwości, że strony zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant, o czym świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (indeksowanych i denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r.

Nadto umowa stron jest dopuszczalna w świetle treści art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Nie był zatem to w żadnej mierze kredyt udzielany w walucie obcej, niezależnie od tego, w jaki sposób, z jakich źródeł i w jakiej walucie pozwany pozyskiwał środki na wypłacenie powodom kwoty kredytu, a nadto jak księgował ten kredyt w swoich księgach rachunkowych po jego udzieleniu, skoro przedmiotem zobowiązań obu stron od początku była waluta polska.

Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

Trudno zatem uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

Ustalony w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanego do rozliczeń umowy może natomiast być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego. Zgodnie bowiem z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (vide wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 oraz wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...), i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (indeksacyjnych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), postanowienia w tym zakresie podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

W niniejszej sprawie nie było sporu między stronami, że powodowie zawarli umowę jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. Okoliczność ta wynika z przedłożonych do akt sprawy dokumentów oraz celu udzielonego kredytu jakim było zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych powodów.

Przechodząc do oceny postanowień wskazywanych przez powodów jako niedozwolone tj. § 1 ust. 3 A, § 7 ust. 1, § 11 ust. 4 umowy wskazać trzeba, że odnosiły się one do mechanizmu indeksacji. Wskazane zapisy przewidywały, że wysokość zobowiązania stron będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej. Kwota kredytu wypłaconego w PLN miała zostać przeliczona na (...) według kursu kupna tej waluty opublikowanej w bliżej nieokreślonej tabeli obowiązującej w Banku (§ 1 ust. 3A i § 7 umowy). Następnie uiszczane raty w PLN miały być przeliczane na (...) według kursu sprzedaży publikowanego w tak samo niezdefiniowanej tabeli (§ 11 ust. 4 umowy).

Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób w umowie. W żaden bowiem sposób nie zdefiniowano, jak powstaje tabela zawierająca te kursy, co oznacza, że pozwany miał swobodę w zakresie ustalania kursu waluty indeksacyjnej.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Powodowie mogli wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej im odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie uzgadniano z nimi wszystkich pozostałych postanowień, w szczególności nie uzgadniano tego, czy mogą skorzystać z innego kursu waluty niż przyjmowany przez pozwanego. Oznacza to, że te pozostałe postanowienia, nie były uzgodnione indywidualnie z powodami w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

Z zeznań powódki wynika, że nie informowano powodów o możliwości negocjacji umowy ani nie wyjaśniono powodom, w jaki sposób Bank ustala kurs waluty przyjmowany do rozliczenia umowy, ani nie poinformowano o możliwości negocjacji tego kursu „Pytano nas na ile lat ma być kredyt, czy raty mają być stałe czy malejące i kwota kredytu która nas interesowała. Nic innego więcej w tej umowie nie ustalaliśmy. Nie ustaliliśmy w jaki sposób będzie ustalany kurs (...) dla potrzeb tej umowy. (...) w chwili zawierania umowy nie wiedzieliśmy skąd bank bierze kurs do przeliczania umowy. Nikt nam nie tłumaczył w jaki sposób bank ustala ten kurs. Nie wiedzieliśmy ile to będzie zadłużenia. (...) Bank nie sugerował nawet, że w umowie możemy coś zmieniać, my nawet nie wiedzieliśmy, że możemy czegoś takiego żądać.” (protokół k. 134v-135).

W tym stanie rzeczy nie ma podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, wyznaczającego wysokość zobowiązania powodów względem pozwanego, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.

Z uwagi na to, że powodowie wskazywali, że ww. postanowienia są niedozwolone, należało rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów. Kwestionowane postanowienia przewidują indeksację kredytu kursem waluty obcej i odwołują się do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Trudno uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczająco jednoznaczne. Podkreślenia wymaga, że kwestionowane postanowienia wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu w tej walucie po jego wypłacie w walucie polskiej oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN. Zważywszy, że sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczane jednostronnie przez Bank. Nie zmienia tego okoliczność, że w pewnym zakresie Bank mógł doznawać pewnych ograniczeń dotyczących wyznaczania kursu z uwagi na działania regulatora rynku, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż nadal były to czynniki niezależne od kredytobiorcy, na które kredytobiorca nie miał żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umowy kredytu bankowego utrwalony jest pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (vide uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu w walucie obcej, na którą ma być przeliczony po wypłacie w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależy bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Oznacza to, że po zawarciu umowy kredytobiorca (powodowie) miał ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu w PLN, skoro kursy wymiany określić miał Bank. Co więcej, uprawnienie do określania kursów wymiany dawało Bankowi możliwość wpływania na wysokość zobowiązania do spłaty w PLN w całym okresie wykonywania umowy. W sposób dowolny mógł kształtować wysokość zobowiązania powodów w walucie, w jakiej spłacali kredyt. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować podwyższeniem kursu sprzedaży przyjętego do rozliczenia spłat kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z

dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu. Nie ma zaś znaczenia, czy z możliwości tej Bank korzystał, ani to, czy w toku wykonywania umowy zmienił swoje zasady na bardziej transparentne. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (vide uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umowy istotny jest stan z daty jej zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorcy. Co więcej, skoro oceny abuzywności dokonuje się na datę zawarcia umowy, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawały późniejsze zmiany tej umowy, wprowadzane na podstawie aneksu. Miałyby one znaczenie, gdyby zostały zawarte w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość. Tymczasem zmiana umowy za pomocą aneksu i zmiana sposobu oprocentowania kredytu nie ma znaczenia. Zmiana postanowień kredytowych w zakresie oprocentowania nie zmieniała zasad dotyczących ustalania kursów waluty zawartych w Tabeli kursowej. Zawarcie aneksu nie spowodowało, że została „naprawiona” pierwotna wadliwość umowy. Dodatkowo, należy podkreślić, że ustalenie czy określone postanowienie umowy było niedozwolone dokonuje się na chwilę zawarcia umowy, a nie aneksu zmieniającego tą umowę.

W świetle powyższych okoliczności w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami i kształtowały ich zobowiązania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. i w związku z tym nie wiążą powodów.

Wyeliminowanie wskazanych zapisów i związanie stron umową w pozostałym zakresie, czyli przy zachowaniu postanowień dotyczących indeksacji kredytu oznaczałoby, że kwota kredytu wypłaconego powodom powinna zostać przeliczona na walutę szwajcarską, a powodowie w terminach płatności kolejnych rat powinni je spłacać w walucie polskiej, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy (...) dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie(...)

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje,

b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Wyraźnie wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (vide wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie (...), J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...) -144, pkt 33).

Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalałyby na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się takim właśnie kursem w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Po pierwsze, świadczenie obu stron było wyrażone w walucie polskiej (wyplata kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN, a (...) był tylko walutą indeksacyjną). Po drugie, wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24 stycznia 2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie, to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu.

W ocenie Sądu brak określenia kursów wymiany i możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje koniecznością wyeliminowania z umowy całego mechanizmu indeksacji, który - określony przy pomocy niedozwolonych postanowień dotyczących kursu wymiany - jawi się w całości jako sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy kredytobiorcy - konsumenta.

W ocenie Sądu po wyeliminowaniu wskazanych postanowień umowa stron nadal może być wykonywana bez zmiany charakteru jej głównego przedmiotu. Głównym przedmiotem umowy kredytu jest bowiem zobowiązanie banku do udostępnienia kredytobiorcy na czas oznaczony kwoty środków pieniężnych na ustalony cel i zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (art. 69 pr. bank.).

W przypadku umowy stron, po wyeliminowaniu z niej postanowień niedozwolonych, nadal znana jest kwota i waluta kredytu (144.000 zł), cel kredytu, okres i termin spłaty (360 miesięcy), wysokość prowizji oraz oprocentowanie (określone w umowie w wysokości 3,40% - § 1 ust. 8 w zw. z § 10 ust. 2 umowy, a następnie zmienione aneksem z dnia 12.11.2010 r.). Taka umowa w pełni odpowiada cechom umowy kredytu wskazanym w art. 69 pr. bank., jest zgodna z zasadą swobodnego kształtowania stosunków umownych i w żaden sposób nie narusza zasad współżycia społecznego. W ten sposób jednocześnie osiągnięty jest cel przepisów art. 385⁽¹⁾ k.c. i dyrektywy (...), wyłożony przez

(...) i zakładający wyeliminowanie z umowy wyłącznie postanowień niedozwolonych z zachowaniem umowy, o ile nie zmienia to jej głównego charakteru w rozumieniu przepisów krajowych (czyli de facto art. 69 pr. bank.). Nie jest przy tym uzasadnione przyjęcie poglądu wyrażonego w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego w sprawie V CSK 382/18, że wyeliminowanie ryzyka kursowego (będące skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji i przekształcenia kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR) jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp, czy wariant umowy kredytu, co z kolei oznacza, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością). Uznanie postanowień umowy za niedozwolone, co do zasady ma prowadzić jedynie do ich usunięcia z umowy, a jej nieważność (bezskuteczność) powstaje tylko wówczas, gdy nie ma możliwości jej utrzymania. Ponadto przy ustalaniu treści umowy po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych nie powinno sięgać się do domniemanej woli (zamiaru) stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.). Ocena, czy umowa o taki kredyt może być utrzymana, wymaga zatem ustalenia, czy jej elementy konstrukcyjne po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych nadal mieszczą się w jej zasadniczym typie, pozwalającym na przyjęcie, że może być wykonywana jako umowa o kredyt bankowy. Eliminacja postanowień dotyczących kursów wymiany nie zmienia zasadniczego charakteru umowy, której istotą jest umożliwienie powodowi skorzystania z kredytu udzielonego przez pozwanego, z obowiązkiem spłaty w określonym czasie, przy ustalonym oprocentowaniu. Podstawowym celem przepisów art. 385⁽¹⁾ i nast. k.c. oraz dyrektywy (...) jest wyłącznie niestosowanie postanowień niedozwolonych, a umowa powinna nadal obowiązywać bez jakichkolwiek innych zmian, o ile jest to prawnie możliwe (vide uzasadnienie wyroku SN z 14.07.2017 r., II CSK 803/16 i powołane tam orzecznictwo, w tym wyrok (...) sprawie (...) - pkt 33 oraz przywoływany wyżej wyrok (...) w sprawie (...)). Skoro umowa stron po takim zabiegu nadal spełnia wszelkie niezbędne cechy umowy kredytu, nie sposób uznać, aby była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego. Bez znaczenia jest przy tym, że oprocentowanie kredytu wyznaczane jest przy pomocy wskaźnika, doprecyzowanego w aneksie z dnia 12 listopada 2010 r., odnoszącego się do kursu waluty innej niż waluta kredytu. Strony mogą bowiem zastosować dowolny wskaźnik, byle jego istota nie sprzeciwiała się naturze umowy kredytowej, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Żaden przepis ustawy nie sprzeciwia się zastosowaniu wskaźnika LIBOR do ustalenia jednego z elementów stopy oprocentowania kredytu; nie sposób też w ocenie Sądu uznać, aby jego stosowanie było sprzeczne z naturą umowy kredytu bankowego lub jakimikolwiek zasadami współżycia społecznego. Bez znaczenia jest przy tym, jakimi przesłankami kierował się Bank, przyjmując w swoim wzorze taki właśnie wskaźnik oraz to, że bez mechanizmu indeksacji do waluty obcej nie zawarłby umowy o takiej treści, gdyż – jak wskazywano wcześniej – nie są to okoliczności istotne dla ustalenia sankcji związanych z abuzywnością innych postanowień umowy.

Nie stoi to na przeszkodzie możliwości utrzymania umowy. Przykładem podobnego rozwiązania są regulacje dotyczące kredytu konsumenckiego. W art. 45 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. (Dz.U. Nr 126, poz. 715 z późniejszymi zmianami) wskazano, że między innymi w przypadku naruszenia obowiązków informacyjnych przez kredytodawcę, konsument, po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia, zwraca kredyt bez odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy w terminie i w sposób ustalony w umowie.

Komentowany przepis wprowadza jedno z najbardziej charakterystycznych rozwiązań w regulacji kredytu konsumenckiego – określane jako sankcja kredytu darmowego (gratisowego). Z perspektywy ekonomicznej rozwiązanie to w radykalny sposób zmienia więc rozkład ekonomicznej relacji związanej z umową kredytu, czyniąc z niej de facto stosunek nieodpłatny. Jest to więc swoisty oksymoron prawniczy, albowiem nieodpłatny kredyt nie spełnia już ustawowych warunków umowy kredytu do których należy odpłatność. Jest to już z mocy działania samej ustawy pożyczka, która może być nieodpłatna, a nie kredyt. Nie istnieje coś takiego jak nieodpłatna sprzedaż bo jest to darowizna albo w najlepszym stopniu zamiana.

Ta swoista sankeja cywilna wynika jednak z ustawy, jest przeto zgodna z prawem. Natomiast w przypadku zastosowania przepisów k.c. w sprawie klauzul abuzywnych ingerencja w umowę z woli ustawodawcy następuje na podstawie decyzji sądu indywidualizującego każdy przypadek.

W ocenie Sądu same klauzule indeksacyjne nie zmieniają istoty umowy kredytu w jej podstawowym zakresie. Można sobie wyobrazić umowę ich nie zawierającą, jako spełniającą wszelkie wymogi umowy kredytu. Mogą być elementem dodatkowym takiej umowy, ale nie muszą. Ich usunięcie zmienia treść umowy ale w omawianej konstrukcji nie wpływa na jej zasadniczą istotę, jaką jest udzielenie kredytu w PLN. Tak jak zastosowanie odsetek maksymalnych zamiast przewyższających je w umownych zmienia treść umowy, ale nie jej istotę wyrażającą się w prawie do pobierania oprocentowania.

Przykładem podobnego rozwiązania są właśnie przepisy dotyczące odsetek maksymalnych przewidujących stosowanie ich nawet gdy strony umownie wprowadziły odsetki wyższe (art. 481 § 2³ k.c.). Pomimo, że umowne odsetki przekraczają odsetki maksymalne i stanowić mogą główne świadczenie pożyczkobiorcy, ustawa wprost ingeruje w to świadczenie i nikomu nie przychodzi do głowy by podważać ważność całej umowy. Przecież pożyczkodawca, zastrzegając wyższe odsetki niż maksymalne, nie zawsze robił to z chęci nieuczciwego zysku. Czasem, z uwagi na wysokie ryzyko kontraktu, w odsetkach próbował „zmieścić” np. koszty ubezpieczenia kredytu. Wobec brzmienia przepisu nie ma to jednak znaczenia. Należą mu się jedynie odsetki maksymalne, a umowa nadal obowiązuje. Ingerencja ustawodawcy lub sądu nie prowadzi do unieważnienia całej umowy.

W ocenie Sądu wymaga wyraźnego podkreślenia, że waloryzacja zawarta w umowie z 2006 r. poprzez zabieg indeksacji, nie była świadczeniem. Nie istniały wówczas jeszcze normatywne typy umowy o kredyt indeksowany bądź denominowany, które w późniejszym czasie stworzyły wyraźny – przewidziany prawem podtyp umowy kredytowej. Na ów czas był to jednak zabieg mający na celu odzwierciedlenie i zagwarantowanie ekonomicznych realiów umowy właśnie po to aby „rzeczy były stałe”. Ekscesem, który wdarł się w działanie tego mechanizmu był nieadekwatny i nieprzewidywalny wzrost kursu (...). Tak więc świadczeniami w rozumieniu ówczesnego prawa bankowego było po stronie banku udostępnienie umówionej kwoty kredytu, a po stronie kredytobiorcy obowiązek jego zwrotu w ratach wraz ze stałą marżą i zmiennym wskaźnikiem (...), które było ceną za udzielony pieniądź. Oczywiście indeksacja odnosiła się do głównego świadczenia kredytobiorcy. Podobnie odnosi się do niego jednak np. ubezpieczenie kredytu, i różne inne środki jego zabezpieczenia. Powiększają one często w istotny sposób cenę kredytu i wpływają na ratę – a więc główne świadczenie. Nie oznacza to jednak, że eliminacja któregoś z abuzywnych zabezpieczeń musi prowadzić do unieważnienia całej umowy. Istotą przepisów o klauzulach abuzywnych jest dążenie do przywrócenia równowagi stron i skłonienie profesjonalistów do nienadużywania ich pozycji. Celem przewidzianych w nich sankeji jest pominięcie nieuczciwych regulacji, a wskazywana przez (...) możliwość unieważnienia umowy pozostawiała ocenie sądu krajowego konkretną umowę i możliwość jej dalszego wykonywania.

Jak już podkreślono, mimo, że umowa zawiera klauzule abuzywne, to po ich wyeliminowaniu umowa w dalszym ciągu nadaje się do wykonania, bo zachowane są elementy zasadnicze dla niej istotne. W pierwotnym brzmieniu umowy – w § 1 ust. 8 oprocentowanie kredytu zostało ustalone w wysokości 3,40%, zaś zasady jego zmiany określone w § 10 ust. 2 umowy. Następnie, w drodze aneksu zostały doprecyzowane zasady zmiany oprocentowania kredytu i zostało nadane nowe brzmienie § 10 umowy. Z uwagi na sposób określenia oprocentowania wskazanego i wyrażonego w walucie (...), to jest marża i LIBOR 3 miesięczny (...), zachowany jest element odpłatności umowy kredytu, a ustalone raty stałe w PLN dają się wyodrębnić. Eliminacyjny skutek pominięcia klauzul abuzywnych, przy zastosowanych zapisach umownych w dalszym ciągu pozwala wykonywać umowę. W związku z powyższym fakt, iż umowa zawiera klauzule niedozwolone nie powoduje, że umowa jest nieważna i nie może być w dalszym ciągu wykonywana.

Dodać należy, że wobec pierwotnej wady przedmiotowej umowy, aneks sporządzony do umowy nie wprowadził w niej skutecznych istotnych zmian. Dotyczył one jedynie oprocentowania udzielonego kredytu. Mechanizm indeksacji został w praktyce od początku uznany za bezskuteczny. Treść aneksów nie miała sanować go.

Wobec nie spełnienia przesłanek z art. 58 k.c. w zw. z art. 69 prawa bankowego powództwo o ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) jest nieważna w całości i nie wiąże powodów, podlegało oddaleniu jako pozbawione podstaw faktycznych i prawnych, o czym orzeczono **w punkcie I sentencji wyroku**. W konsekwencji Sąd nie uwzględnił również powództwa o zapłatę wywodzonego z nieważności umowy – wobec nie spełnienia przesłanek z art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Sąd oddalił powództwo o zapłatę o czym **orzeczono w pkt I sentencji wyroku**.

Sąd nie znalazł również podstaw do ustalenie nieważności aneksu z dnia 12.11.2010 r. do umowy kredytu nr (...) albowiem nie jest on wadliwy, niezgodny z przepisami jakiegokolwiek ustawy, sprzeczny z dobrymi obyczajami czy zasadami współżycia społecznego jak również nie zawiera postanowień abuzywnych w rozumieniu art. 385¹ k.c. Postanowienie aneksu zmieniające § 10 ust. 2 i ust. 3 umowy w zakresie oprocentowania kredytu nie mogą zostać uznane za niedozwolone. Postanowienia są jasne, zrozumiałe i odnoszą się do konkretnych danych tj. LIBOR 3 M dla (...), która to wartość nie jest dowolnie ustalana przez pozwany bank. Tym samym zasady ustalania oprocentowania kredytu odnoszą się do obiektywnego kryterium, a więc każda ze stron umowy mogła dokonać weryfikacji prawidłowości ustalonego oprocentowania na każdym etapie dalszego wykonywania umowy. W związku z powyższym nie zostały spełnione przesłanki pozwalające na ustalenie, że aneks podpisany przez strony w dniu 12.11.2010 r. jest nieważny i nie wiąże powodów. Wobec nie spełnienia przesłanki z art. 58 k.c. Sąd oddalił roszczenie powodów o ustalenie nieważności aneksu z dnia 12.11.2010 r. do umowy kredytu nr (...), **o czym orzekł w punkcie I sentencji wyroku**.

Sąd pominął wniosek obu stron o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości, ekonomii i finansów. Okoliczność na jaką miał zostać przeprowadzony ww. dowód dotyczyła roszczenia o zapłatę wywodzonego z tytułu nieważności umowy. Wobec oddalenia przez Sąd roszczenia o ustalenie nieważności umowy, odpadła podstawa dochodzonego roszczenia o zapłatę, a tym samym zasadność ustalania jego wysokości. Wnioskowany przez strony dowód był nieistotny dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

W toku niniejszej sprawy powodowie nie wnosili o ustalenie bezskuteczności kwestionowanych przez nich postanowień, które w toku niniejszego postępowania zostały uznane za abuzywne. Wobec powyższego, Sąd nie mógł w wyroku ustalić bezskuteczności postanowień zawartych w § 1 ust. 3A, § 7 ust. 1 oraz § 11 ust. 4 umowy, bowiem był związany zgłoszonym przez powodów żądaniem. Orzeczenie ponad żądanie strony powodowej stanowiłoby naruszenie przepisu art. 321 § 1 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. Roszczenie powodów zostało oddalone w całości, jednakże w ocenie Sądu zachodzą w niniejszej sprawie okoliczności przemawiające za obciążeniem powodów zwrotem kosztów procesu stronie pozwanej jedynie w 50%. Przeprowadzony przewód sądowy wykazał, że kwestionowane przez powodów postanowienia zawarte w umowie kredytu stanowią klauzulę abuzywną. Powodowie jednak odmiennie niż Sąd w niniejszej sprawie ocenili skutek ich zawarcia w umowie, uznając że ich eliminacja prowadzi do upadku umowy i ustalenia jej nieważności. Jak zostało wskazane w wcześniejszej części uzasadnienia, w ocenie Sądu umowa mimo eliminacji abuzywnych postanowień może być dalszym ciągiem wykonywana. Z uwagi na rozbieżną linię orzecniczą Sądów Powszechnych i skomplikowany charakter sprawy, w ocenie Sądu odmienna ocena skutków zawarcia w umowie abuzywnych postanowień nie może obciążać w całości powodów – w umowie pozwany faktycznie zastosował postanowienia abuzywne.

Koszty procesu po stronie pozwanej obejmowały opłatę za pełnomocnictwo (17 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika (radcy prawnego) w stawce wynikającej z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (5.400 zł).

Z tego względu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 2.717 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, na które składała się opłata skarbową od pełnomocnictwa (17 zł) oraz połowa kosztów zastępstwa prawnego (2.700 zł) o czym **orzekł w punkcie II sentencji wyroku.**

O odsetkach od zasądzonych kosztów procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.